

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __ / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Державного університету
«Житомирська політехніка»

протокол від __ _____ 20__ р.
№ __

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для проведення практичних занять з навчальної дисципліни «Фінансовий аналіз»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
факультет __ бізнесу та сфери обслуговування __

(назва факультету)

кафедра __ інформаційних систем в управлінні та обліку __
(назва кафедри)

Рекомендовано на засіданні
кафедри __ інформаційних
систем в управлінні та обліку __

(назва кафедри)

29 серпня 2022 р.,
протокол № 7

Розробник: д.е.н., проф., професор кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку Ірина ЗАМУЛА

(науковий ступінь, посада, ПРІЗВИЩЕ, власне ім'я)

Житомир
2022

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __/2

ЗМІСТ

Вступ.....	3
<u>Тема 1.</u> Теоретичні основи фінансового аналізу	7
<u>Тема 2.</u> Загальна оцінка фінансового стану підприємства	7
<u>Тема 3.</u> Аналіз майнового потенціалу	8
<u>Тема 4.</u> Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства.	8
<u>Тема 5.</u> Аналіз фінансової стійкості	9
<u>Тема 6.</u> Аналіз грошових потоків	10
<u>Тема 7.</u> Аналіз ділової активності підприємства	10
<u>Тема 8.</u> -Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства	10
<u>Тема 9.</u> Аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств	11

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк ___ / 3

ВСТУП

Метою є надання знань про методи експертної оцінки фінансово-господарської діяльності та внутрішніх резервів зміцнення фінансового стану підприємства.

Завданнями дисципліни є вивчення математичних та статистичних прийомів і методів фінансового аналізу господарської діяльності підприємств. Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»:

ЗК06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК01. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу.

СК03. Здатність застосовувати теоретичні, методичні і практичні підходи щодо організації обліку, контролю, планування та оптимізації податкових розрахунків.

СК05. Здатність застосовувати методи і методики аналітичного забезпечення сучасних систем менеджменту з урахуванням стратегії розвитку підприємства в умовах невизначеності, ризику та/або асиметричності інформації.

СК07. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

СК09. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів навчання** за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»:

РН01. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

РН08. Обґрунтовувати вибір оптимальної системи оподаткування діяльності суб'єкта господарювання на підставі діючого податкового законодавства.

РН09. Формувати фінансову звітність за національними та міжнародними стандартами для суб'єктів господарювання на корпоративному рівні,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __ / 4

оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття управлінських рішень.

PH14. Обґрунтовувати вибір і порядок застосування управлінських інформаційних технологій для обліку, аналізу, аудиту та оподаткування в системі прийняття управлінських рішень з метою їх оптимізації.

PH17. Готувати й обґрунтовувати висновки задля консультування власників, менеджменту суб'єкта господарювання та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ТА ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Змістовий модуль № 1.1. Значення і теоретичні засади фінансового аналізу

Тема 1. Теоретичні основи фінансового аналізу

Необхідність та сутність фінансового аналізу. Завдання фінансового аналізу. Роль фінансового аналізу в прийнятті управлінських рішень. Напрямки та принципи фінансового аналізу. Класифікація видів фінансового аналізу. Інструментарій фінансового аналізу. Зародження та розвиток фінансового аналізу. Роль фінансового аналізу в роботі бухгалтера, фінансиста, контролера.

Джерела інформації для проведення фінансового аналізу. Вимоги до інформаційної бази фінансового аналізу. Взаємозв'язок методичного та інформаційного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств. Характеристика форм фінансової звітності. Інтегрована звітність підприємства та звітність зі сталого розвитку. Основні елементи фінансового стану підприємства. Методологічна послідовність та порядок розрахунків й аналізу показників фінансового стану підприємства.

Змістовий модуль № 1.2. Загальна оцінка фінансового стану підприємства

Тема 2. Загальна оцінка фінансового стану підприємства

Основні елементи фінансового стану підприємства. Методологічна послідовність та порядок розрахунків й аналізу показників фінансового стану підприємства. Зміст експрес-аналізу фінансового стану підприємства. Підготовчий етап. Побудова аналітичного балансу. Ознаки «нормального» балансу. «Хворі» статті звітності. Комплексна експрес-оцінка фінансово-майнового стану підприємства.

Модуль 2. ПОГЛИБЛЕНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Змістовий модуль № 2.1. Аналіз економічного потенціалу підприємства

Тема 3. Аналіз майнового потенціалу

Значення й методи аналізу капіталу підприємства. Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу. Оцінка оборотного капіталу підприємства. Аналіз

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __/5

запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості. Аналіз необоротного капіталу. Оцінка ефективності використання ресурсів підприємства. Класифікація, порядок розрахунку та методи оцінки показників, що характеризують ефективність використання капіталу підприємства. Оцінка вартості капіталу та його достатності. Основні напрямки поліпшення використання капіталу підприємства та оптимізації джерел його формування.

Тема 4. *Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства.*

Сутність платоспроможності та ліквідності та їх значення для оцінки фінансового стану підприємства. Класифікація активів за ліквідністю і пасивів за терміном погашення. Побудова балансу ліквідності. Комплексна оцінка ліквідності балансу. Основні показники ліквідності та платоспроможності. Факторний аналіз показників платоспроможності та ліквідності. Заходи щодо оптимізації показників ліквідності.

Тема 5. *Аналіз фінансової стійкості*

Суть фінансової стійкості. Основні чинники, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Вплив структури активів і пасивів на характеристику фінансової стійкості підприємства. Оцінка впливу ефективності використання необоротних і оборотних активів на стійкість фінансового стану підприємства. Загальна оцінка фінансової стійкості. Визначення типу фінансової стійкості. Комплексна оцінка фінансової стійкості. Оцінка запасу фінансової стійкості. Заходи зміцнення фінансової стійкості підприємства.

Змістовий модуль № 2.2. Аналіз розвитку та результативності діяльності підприємства

Тема 6. *Аналіз грошових потоків*

Економічна сутність, цілі та значення фінансового аналізу в процесі управління грошовими потоками. Етапи проведення аналізу грошових потоків підприємства. Класифікація вхідних та вихідних грошових потоків у господарській, фінансовій та інвестиційній діяльності підприємства. Прямий та непрямий методи оцінки руху грошових коштів. Показники ефективності грошових потоків підприємства та алгоритми їх розрахунку. Методи оптимізації грошових потоків підприємства. Оцінка стратегії управління грошовими потоками: зміст та послідовність її здійснення. Аналіз забезпеченості підприємства грошовими коштами: моделі Баумоля і Міллера-Орра. Ануїтети та дисконтування грошових потоків підприємства.

Тема 7. *Аналіз ділової активності підприємства*

Сутність та види ділової активності. Якісні та кількісні показники оцінки ділової активності. Оцінка ринкової позиції підприємства: аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища. Основні фактори розвитку підприємства, кількісна оцінка їх впливу. Загальна оцінка динамічності (розвитку) діяльності підприємства. Коефіцієнт стійкості економічного зростання підприємства. Аналіз оборотності та ефективності використання ресурсів підприємства. Аналіз дебіторської та

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __ / 6

кредиторської заборгованості.

Тема 8. *Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства*

Аналіз обсягів, динаміки та структури фінансових результатів. Аналіз взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток”. Аналіз взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток”. Аналіз розподілу та використання прибутку підприємства, його впливу на фінансовий стан. Поняття та види левериджу. Оцінка рівня та значення виробничого і фінансового левериджу. Аналіз резервів збільшення прибутку та підвищення рентабельності

Змістовий модуль № 2.3. Прогнозування фінансового стану підприємства

Тема 9. *Аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств*

Значення, завдання та інформаційне забезпечення аналізу фінансових передумов неплатоспроможності та банкрутства підприємства. Діагностичний аналіз платоспроможності підприємства. Поглиблений аналіз неплатоспроможності та ймовірності банкрутства підприємств. Методики визначення ймовірності банкрутства. Неформалізовані критерії прогнозування банкрутства. Аналіз та оцінка можливості втрати та відновлення платоспроможності. Фінансовий аналіз в умовах нестабільної економіки. Оцінка показників сталого розвитку підприємства.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __ / 7

РЕКОМЕНДАЦІЇ для проведення практичних занять

Практичне заняття № 1

Тема 1. *Теоретичні основи фінансового аналізу*

Мета – вивчити теоретичні засади фінансового аналізу.

Завдання – вивчити поняття та виникнення фінансового аналізу, його джерела інформації та інструментарій, користувачів інформації фінансового аналізу, а також роль фінансового аналізу у роботі фінансиста і контролера; повторити способи проведення факторного аналізу.

1. *Доповіди:*

- “Роль фінансового аналізу в роботі бухгалтера”;
- “Роль фінансового аналізу в роботі фінансиста”;
- “Роль фінансового аналізу в роботі контролера”;
- “Виникнення та розвиток фінансового аналізу”.

2. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції:

- 1.1. Необхідність та сутність фінансового аналізу
- 1.2. Завдання фінансового аналізу
- 1.3. Зародження та розвиток фінансового аналізу
- 1.4. Роль фінансового аналізу в прийнятті управлінських рішень.
- 1.5. Напрямки та принципи фінансового аналізу
- 1.6. Класифікація видів фінансового аналізу
- 1.7. Інструментарій фінансового аналізу
- 1.8. Методи фінансового аналізу
- 1.9. Джерела інформації для проведення фінансового аналізу
- 1.10. Вимоги до інформаційної бази фінансового аналізу.

1. *Практичні завдання:* здійснити факторний аналіз способами ланцюгових підстановок, абсолютних, відносних різниць, часткової участі.

3. *Самостійна робота:* оцінка фінансового стану підприємства на базі залишкових знань.

Практичне заняття № 2-5

Тема 2. *Загальна оцінка фінансового стану підприємства*

Мета – вивчити загальну схему проведення фінансового аналізу.

Завдання – навчитися здійснювати перевірку фінансової звітності, горизонтальний і вертикальний аналіз балансу, оцінювати основні показники фінансового стану підприємства, робити загальний висновок за експрес-аналізом.

1. *Перевірка домашнього завдання.*

2. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції

- 2.1. Основні елементи фінансового стану підприємства

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __ / 8

2.2. Порядок розрахунків й аналізу показників фінансового стану підприємства

2.3. Експрес-аналіз фінансового стану підприємства

2.4. Методологічні основи проведення поглибленого аналізу фінансового стану підприємства

3. *Практичні завдання.* На основі фінансової звітності підприємства здійснити експрес-аналіз фінансового стану підприємства з використанням програми excel:

1. перевірка фінансової звітності;
2. побудова аналітичного балансу;
3. оцінка ознак “нормального” та “незадовільного” балансу;
4. оцінка основних показників фінансового стану підприємства;
5. факторний аналіз одного з показників;
6. загальний висновок за експрес-аналізом.

4. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 6, 7

Тема 3. Аналіз майнового потенціалу

Мета – вивчити порядок оцінки ефективності використання капіталу підприємства.

Завдання – навчитися оцінювати показники, що характеризують ефективність використання капіталу, вартість капіталу, а також визначати напрямки поліпшення використання капіталу підприємства та оптимізації джерел його формування.

1. *Перевірка домашнього завдання.*

2. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції

3. *Практичні завдання.* На основі фінансової звітності підприємства здійснити:

1. аналіз структури та динаміки активів;
2. аналіз ризикованості активів;
3. аналіз структури та динаміки пасивів;
4. розрахунок основних показників майнового стану;
5. визначення вартості капіталу;
6. факторний аналіз одного з показників.

4. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 8, 9

Тема 4. Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства.

Мета – вивчити порядок аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства.

Завдання – навчитися будувати баланс ліквідності, розраховувати та оцінювати показники ліквідності.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __/9

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції
 1. Сутність платоспроможності та ліквідності та їх значення для оцінки фінансового стану підприємства
 2. Класифікація активів за ліквідністю і пасивів за терміном погашення
 3. Побудова балансу ліквідності
 4. Комплексна оцінка ліквідності балансу
 5. Основні показники ліквідності та платоспроможності
 6. Факторний аналіз показників платоспроможності та ліквідності
 7. Заходи щодо оптимізації показників ліквідності.
3. *Практичні завдання.* На основі фінансової звітності підприємства здійснити:
 1. побудова балансу ліквідності;
 2. розрахунок та оцінка показників ліквідності та платоспроможності;
 3. факторний аналіз одного з показників ліквідності;
 4. оцінка платоспроможності;
 5. факторний аналіз одного з показників.
4. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 10, 11

Тема 5. Аналіз фінансової стійкості

Мета – вивчити порядок аналізу фінансової стійкості підприємства.

Завдання – навчитися оцінювати фінансову стійкість підприємства, визначати тип фінансової стійкості.

1. *Перевірка домашнього завдання.*
2. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції
 1. Суть фінансової стійкості.
 2. Вплив структури активів і пасивів на характеристику фінансової стійкості підприємства.
 3. Загальна оцінка фінансової стійкості.
 4. Визначення типу фінансової стійкості.
 5. Комплексна оцінка фінансової стійкості.
 6. Оцінка запасу фінансової стійкості.
 7. Заходи зміцнення фінансової стійкості підприємства.
3. *Практичні завдання.* На основі фінансової звітності підприємства здійснити:
 1. загальна оцінка фінансової стійкості;
 2. визначення типу фінансової стійкості;
 3. комплексна оцінка фінансової стійкості;
 4. факторний аналіз одного з показників.
4. *Самостійна робота.*

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __ / 10

Практичне заняття № 12, 13

Тема 6. Аналіз грошових потоків

Мета – вивчити порядок аналізу руху грошових коштів.

Завдання – навчитися оцінювати достатність та оптимальність надходження грошових коштів.

1. *Перевірка домашнього завдання.*

2. *Реферат* – “Оцінка оптимальності залишку грошових коштів”

3. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції

4. *Практичні завдання.* На основі фінансової звітності підприємства здійснити:

1. оцінка достатності надходження грошових коштів;

5. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 14

Тема 7. Аналіз ділової активності

Мета – вивчити порядок аналізу ділової активності.

Завдання – навчитися оцінювати ділову активність підприємства, аналізувати показники ділової активності, аналізувати дебіторську та кредиторську заборгованість.

1. *Перевірка домашнього завдання.*

2. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції

3. *Практичні завдання.* На основі фінансової звітності підприємства здійснити:

1. загальна оцінка ділової активності;

2. аналіз показників ділової активності;

3. факторний аналіз одного з показників;

4. аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості (розрахунковий баланс підприємства);

5. аналіз внутрішньої ділової активності (матеріальні, трудові ресурси).

4. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 15

Тема 8. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Мета – вивчити порядок аналізу виробничо-фінансового левериджу підприємства.

Завдання – навчитися здійснювати оцінку рівня та значення виробничого, фінансового та виробничо-фінансового левериджу.

1. *Перевірка домашнього завдання.*

2. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції

Практичні завдання. На основі фінансової звітності підприємства

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-19.04- 05.02/1/071.00.1/М/ОК8 -2022
	Екземпляр № 1	Арк __ / 11

здійснити:

1. аналіз розподілу та використання чистого прибутку;
2. оцінку виробничого левериджу;
3. оцінку фінансового левериджу;
4. оцінку виробничо-фінансового левериджу;
3. *Самостійна робота.*

Практичне заняття № 16

Тема 9. Аналіз фінансового стану неплатоспроможних підприємств

Мета – вивчити порядок оцінки неплатоспроможності та банкрутства підприємства.

Завдання – навчитися здійснювати діагностичний аналіз неплатоспроможності та банкрутства підприємства, розраховувати Z-рахунок Альтмана, оцінювати можливості відновлення платоспроможності підприємства.

1. *Перевірка домашнього завдання.*

2. *Теоретичні завдання:* опитування за матеріалами лекції

3. *Практичні завдання.* На основі фінансової звітності підприємства здійснити:

1. діагностичний аналіз неплатоспроможності та банкрутства підприємства;
2. розрахунок Z-рахунку Альтмана;
3. оцінку можливості відновлення платоспроможності підприємства.
4. *Самостійна робота.*